

סיפורי לשון – משקלי שמות העצם

איגדתי כאן את משקלי שמות העצם – הן המשקלים הדגושים והן המשקלים שקשים לזיהוי – ושיבצתיים בסיפור כדי להקל על זכירתם.

השתמשתי בחריזה כדי להקל על הזכירה, וכמו כן השתדלתי לקצר הסיפורים ולהשתמש, ככל הניתן, רק במילים החריגות ובלי תוספות מיותרות. לעיתים הוספתי ביאור למילים שאינן שגרתיות (ההסברים מרב מילים בעיקר), וכן ציינתי מילים דומות הבאות במשקלים שונים.

במשקלים הדגושים לא תמיד הטלתי דגש קל כדי להקל על הזיכרון של הדגש "המפתיע". במוספים המסייעים לא השמטתי דגש קל כשהיה צורך ע"פ הכללים כדי שיהיה קל יותר "לצלם" את המילה. כמו כן, לעיתים יש שמות המשובץ בסיפור כפועל (הערתי על כך על אתר).

תשלום דגש מופיע בר"ת אלה: ת"ד.

מספרי העמודים להלן מפנים לחוברת הניקוד "יסודות הלשון ותורת הניקוד" מאת רחל משיח וחגית אביעוז. מילה ברקע ירוק משמעה מילים שאינה מופיעה בחוברת ויש להוסיפה.

תודה לד"ר חגית אביעוז על עזרתה הרבה במתן הערות והארות.

ירעם נתניהו, leshoniada.co.il

קטל - רשימת יוצאי דופן כגון: בעלי תכונה, שמות תואר ועוד - עמוד 55:

הגמד הננס היה מסכן בכל מדד: הוא רוק, חלש, ראשו בצורת אגס והוא פחד מכל מקק. הוא הרגיש לא שייך וחסר מזל כי היה דומה לאיל. בשבת פתח את ראשו, נקע הצוואר, ונחבל באגן. באותו היום ממש שבר את הנד, ונזכר שחטא כשלא שילם את החוב שחייב למר סדן. הירגעו, הוא לא באמת קיים.

שימו לב:

פתח – בסיפור בא כפועל, אולם הכוונה לשם עצם.

חטא – בסיפור בא כפועל, אולם הכוונה לשם תואר.

נהג, פתח (בלי ת"ד); אבל: ששן (בת"ד).

צורות יחיד נפרד של שמות מגזרת ל"א ול"י באות בסיומת אי, כגון: וד"א ודאי, קנ"א קנאי; בד"ה בדאי, במ"ה במאי (גם: בימאי), בנ"ה בנאי, גל"ה גלאי, זכ"ה זכאי, כב"ה כבאי, רמ"ה רמאי, שנה"ה שנאי. אבל: קנא, חטא - כדרך השלמים.

קטיל – עמוד 57:

האביר הכביר, האמיץ והעדיז¹ נלחם בתנין התקיף והאלים שנגס לו באציל. הצדיק האדיר שגיא, ויש אומרים: שגיב, קרא עליו קדיש, ואולם התברר שעשה מעשה שאינו תקין כי בעזרת פטיש, סכין, לפיד וכשיל² הרג האביר היציב את הטפיל. אז הפך הוא ליקיר העם העליז, ובתמורה הפריץ העריץ (שניהם בת"ד) והשליט העניקו לו יהלום ספיר שפיר ואף שריג (בת"ד) עתיק.

שימו לב:

אציל = חלק מן הזרוע.

אציל = לשון אצולה.

אפשר גם וגם:

אפיר/אסיר; דקיק/דקיק; קליל/קליל

¹ חזק, אמיץ, תקיף
² קרדום

6) קטול – עמוד 57:

אלוף צבא אשור הוא אב שכול ואדם רחום, חנון וקשוב. הוא אוהב לצפות בנטוף³, לשחק בחלוק נחל ובכדור, לנגן באבוב⁴ והוא מתעב את הסמור וגם את היתוש החרוץ (בת"ד) ואת הדבור שעקצהו בטבור. את כולם נשבע לשרוף בתנור! בחודש תמוז, לאור העמוד ולצד העתוד, ותחת המלוח והבלוט, הוא נוהג לאכול תפוז ותפוח תחת עץ אשוח.

שימו לב:

מלוח = שם של שיח בר.

מלוח = שיש בו מלח, שטעמו כטעם המלח, מאכל מתובל במלח.

עתוד = תיש; מנהיג, ראש.

עתוד = מוכן, מזומן.

קטול – עמוד 57:

הגבור השכור אחז בצנור שחובר לקיור. בעודו מנגן בכנור, השליך רמון אל עבר הצפור והקפוד ובירכם שילכו לגיהנום⁵ (גיהנום) ושייתקלו בסלון.

שימו לב:

סלון = שיח קוצני.

סילון = צינור, מרזב, תעלת מים; קילוח, זרם, שפע רב.

אחרים – עמוד 57:

- קטל

האכר, האדון אסר⁶, נוהג לומר: "הכפר היא העקר".

- קטל

אמן מוכשר והשתף שלו האמן כתבו יחדיו נוסח⁷ חדש לחמש, ובמקום עבר שינו למילה סכר.

למדו לשונכם:

אמן = בעל מלאכה.

אמן = עוסק באמנות.

ואולם אין הכול מקבלים את החלוקה הזו ויש הטוענים שאין הבדל במשמעות. ראו כאן

³ = עמוד אבן טבעי הנוצר במערות קרסטיות בתהליך אטי של התאדות טיפות מים והתגבשות סידן פחמתי.

⁴ גם במשמעות כלי נגינה מעץ שנושפים בו וגם במשמעות גלגל גומי.

⁵ דגש אף להוגים גיהנום.

⁶ = איסור שאדם מקבל על עצמו

⁷ בעבר: נסח. ואולם האקדמיה שינתה וקבעה: נסח (במלעיל) או נוסח (במלרע). הנטייה המקובלת בפי

הדוברים היא על פי נוסח: נוסחון, נוסחים נוסחיי נוסחיהם.

- קטול

אלון השובב בלע כמון⁸ וסבון.

- קטול (שאינו שם פעולה)

צמוק, קשוא.

- אחרים

אוה⁹, איה וחבצלת שברו מדף, זרקו קביה על הקפה, קרעו את המפה שעל הספה ליד השדה, ושברו את מקל ההליכה של סבא שהונח בפנה. כפיצוי, הבטיחו לאבא לאכול רק מאכלים בריאים: אבטיח, אצה ואפילו כמה¹⁰ עלי חסה; להתעטף בטלית; להצטרף ליחידת עלית; להעריץ את איש העטלף ואיש העכביש¹¹; לשנוא את איש הכנה; לשמור נדה; לקחת את האלה רק בעזרת האמה, ולא לחפש עוד מהתלה כדי למשוך לאיש בצמה ולהכאיב לו באנה.

מבול ירד ארצה והשקה את הזרעון – שימו לב, בניקוד צירה לת"ד¹² ולא בסגול¹³, וכך הפכה הקרקע לעדית, ולא הייתה בה אף לא זקית.

להלו ולקמו תשמעו סיפורון¹⁴:

מר שמר טרח לחנם ותמיד סיים אחרון ככלב אשפתות¹⁵, ומנין לו שהנה הפעם יצליח לבסוף לזכות במכביה ולחגוג עם האראלים¹⁶? אלא הסיכוי שמא יצליח דרבן אותו. קדורנית¹⁷ הביט אחורנית, אך עד עתה לא מצא אפילו משהו ממה שחיפש. איה¹⁸ הדבר? אלו חיפש למטה היה מוצא לכתחלה ולא בדרך עקלתון¹⁹. אגב, אלולי/אלולא היה קטן אמונה היה מצליח.

שימו לב:

אלה = מקל

אלה = קללה

אמה = חלק מן הזרוע, שם אצבע, מידת אורך.

אמה = שפחה. וסימנך: השפחה כה מסכנה שאפילו דגש לא קיבלה.

במקרא: קלשון קמשון²⁰, ואולם האקדמיה קבעה קלשון קמשון.

⁸ = צמח-תבלין ממשפחת הסוככיים בעל פרחים קטנים לבנים או אדמדמים. לפירותיו ולזרעיו ריח נעים וטעם חריף, והם משמשים לתיבול לחם, גבינות, ותבשילים שונים.

⁹ (שם נקבה) = רצון, בעיקר רצון עז, השתוקקות.

¹⁰ וכן כמות - מן כמה.

¹¹ גם: עכביש-, עכבישים.

¹² זרעון הוא שם במשקל פעלון.

¹³ שימו לב – בלי דגש. זו צורה חריגה מאוד (כי יש תנועה קטנה שאחריה אין דגש ובכל זאת התנועה הקטנה לא מתקצרת).

¹⁴ רוב המילים בסיפור הזה לקוחות מהמוסף בעמוד 88, ולשם הנוחות איגדתי אותם כאן.

¹⁵ רב מילים ומילון אריאל מנקדים בלא דגש ובקמץ: אשפתות. שאלתי באקדמיה ונעניתי כך: צורת הרבים של אשפה בהוראת 'זבל' היא אשפתות (בצד אשפות). בהוראת 'אשפת חצים' – אשפות.

¹⁶ אר ביחיד: אראל.

¹⁷ בקדרות, בעגמומיות, בדכדוך, בפנים קודרים, במצב רוח קודר, ברוח נכאה.

¹⁸ "חריג" תנועת e בשמות: אריה, הרבה, הנה.

¹⁹ = קו עקום, זיגזגי, עולה ויורד.

²⁰ = צמח קוצני שזיהויו המדויק איננו ברור.

דגש תבניתי בעיצור השלישי של השורש (דגש בלה"פ) – עמוד 57:

- קטלה

בשעת חתונה או כהנה גדולה עם הסגלה חש בקדשה וגדלה.

לפליגה של הדבקה²¹ ניתנה פקדה ע"י הקצנה והאספה הבכירה: לבצע פעולה²², נקדה! במסגרתה ילבשו אפדה, יחדרו לאחזה מן הארבה או מחדר האגדה, ויגזזו את הקוצה²³ של בני האצלה. נאמר להם כי עקמת הסיכון גבוהה. בפעולה דרך מישור על אלמה והיא הקימה רעש המלה. מיד נתפסו כבני ערבה, והפכו לחלק מן העבדה²⁴ של השדלה. לאחר שהממשל החל בתהליך חנפה, חלקה²⁵ של ירשה, כבדה²⁶ ודמי חנפה – הגיעה הגאלה²⁷ והם גורשו, אך בלי קצבה²⁸ ובלא כתבה ולא קיבלו כסף מהעמטה.

- קטלה

בשנת השמטה זרקתי ברחוב קלפה, ונכלמתי כלמה גדולה לעיני כל הקהלה.

דגש לתפארת הקריאה – עמוד 57:

אנא, אמור לי: בתים²⁹ אלה ואלו, למה המה שמה והנה?

שימו לב:

אנא/אנה = לשון בקשה

אנה = לאן

²¹ = צרור של פצצות או קבוצה של צנחנים הנשלחים ממטוס בבת אחת.

²² אם מדובר בבינוי פעולה (נדיר): פעולה, גאולה (הוא – פעול. היא – פעולה. הוא גאול – היא גאולה).

²³ = ציצית שערות, מחלפה.

²⁴ = כלל העבדים.

²⁵ = 1) פירוק השלם לחלקים, הפרדה של יחידה לחלקים. 2) מסירה, העברה או נתינה של דברים לאנשים שונים, לארגונים, למוסדות וכד', הפצת דברים ביניהם; נתינת חלקים מדבר שלם לכמה אנשים, ארגונים וכד'.

²⁶ = רכוש

²⁷ אבל אם מדובר בבינוי פעול (נדיר): פעולה, גאולה (הוא פעול, היא פעולה. הוא גאול, היא גאולה).

²⁸ = תשלום קצוב הניתן לעובד למטרות-הוצאה מוגדרות.

²⁹ בתים – קמץ תחת הבי"ת אף שאחריו בא דגש, ובכך חריג להברה סגורה לא מוטעמת.

סיכום רשימת המשקלים הדגושים³⁰

- (1) **קָטַל**³¹ – זיהוי המשקל - על פי הצליל. דוג': חָזַן, קָטַר.
- בתוספת כמה מילים ברשימה סגורה. עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃
- (2) **קָטַל** - זיהוי המשקל - על פי הצליל. דוג': אָלם, חָרַשׁ בתשלום דגש.
- בתוספת חמש מילים ברשימה סגורה: חָמַשׁ, כָּסָא, פָּקַח, רַבַּע, שְׁלֹשׁ. 𐤁𐤏𐤃
- (3) **קָטַלַת** - זיהוי המשקל - על פי הצליל. דוג': גִּנָּנַת, אֲדָמַת, רַכָּבַת, קִצְפָּת.
- קָטַלַת **בסיומת שַׁעַר** (בהשפעת הגרונית). דוג': גִּבְחַת. 𐤁𐤏𐤃
- (4) **קָטַלַת**: זיהוי המשקל - על פי הצליל. דוג': עֲוָרַת, אֲגָרַת.
- קָטַלַת **בסיומת שַׁעַר** (בהשפעת הגרונית): זיהוי המשקל - על פי הצליל. דוג': פָּקַחַת. 𐤁𐤏𐤃
- (5) **קָטַלַת**: רשימה סגורה (שתי מילים בלבד: כְּסָמַת, סְכָרַת). 𐤁𐤏𐤃
- (6) **קָטַלַת**: זיהוי המשקל - על פי הצליל. דוג': בַּצָּרַת, פְּרִכָּת (בת"ד). 𐤁𐤏𐤃
- (7) **קָטַלַת**: זיהוי המשקל - על פי הצליל. דוג': בְּקָרַת. 𐤁𐤏𐤃
- (8) **קָטַלַת** – רשימה סגורה (מילה אחת בלבד: כְּתָנַת). 𐤁𐤏𐤃
- (9) **קָטַלֹן** - זיהוי המשקל - על פי הצליל. דוג': דָּכָאֹן, דָּרָאֹן (בת"ד). 𐤁𐤏𐤃
- (10) **קָטִיל** - רשימה סגורה. עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃
- (11) **קָטֹל** – רשימה סגורה. עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃
- (12) **קָטֹל** - רשימה סגורה. עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃
- (13) **קָטַל** - רשימה סגורה. עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃
- (14) **קָטַל** - רשימה סגורה. עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃
- (15) **קָטֹל** - רשימה סגורה (שלוש מילים בלבד: אֵלֹן, כְּמוֹן, וְסִבּוֹן). עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃
- (16) **קָטֹל** (שאינו שם פעולה) - רשימה סגורה (שתי מילים בלבד: צְמוּק, קִשּׁוּא). 𐤁𐤏𐤃
- (17) **אחרים** – רשימה סגורה. עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃
- (18) משקלים בדגש תבנית **בלה"פ** –
קָטַלָה - רשימה סגורה. עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃
קָטַלָה - רשימה סגורה. עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃
- (19) **דגש לתפארת הקריאה** - רשימה סגורה. עיינו בסיפור. 𐤁𐤏𐤃

³⁰ 𐤁 - מסמל רשימת מילים סגורה.

³¹ וגם: צורות יחיד נפרד של שמות מגזרת ל"א ול"י באות בסיומת סאי, כגון: **וּדְאִי**.

מוספים מסייעים

צורות קשות לזיהוי – עמוד 65:

- קטיל³²

בְּחִזִּית בֵּיתִי נִישָׁא בְּאִוִּיר רִיחַ שֶׁל **חֲטִיף** בִּטְעָם שְׁזִיף שֶׁחָדָר לִנְחִיר שְׁלִי. לֹא רִאִיתִי שְׁתִּיל בִּסְבִּיבָה. (ב)עֲלִיל הַתְּבַרֵּר לִי כִּי הַמְּדוּבֵּר בְּרִיחַ שֶׁל חֲזִיז וְשֶׁל צָנִים.

מְדוּבֵּר בְּהֶלֶךְ פְּשׁוּט. אֵךְ מִכִּוּוֹן שֶׁשָּׂכַח לְהַסִּיט אֶת הַבְּרִיחַ, נִכְנָס הַחֲזִיר דֶּרֶךְ חֲרִיר³³. רָצָה לְשַׁפְּדוֹ בְּחִנִּית, אֵךְ נִזְכַּר כִּי הַמְּדוּבֵּר בִּיצִיר שֶׁל אֱלֻקִּים.

מִחִיר כָּל פְּרִיט הָיָה גְבוּהָ. הַמְּעִיל, הַמְּטִיל³⁴, הַרְדִּיד³⁵, הַצְּמִיג, הַמְּרִיא³⁶, וּבְעִיקָר הַחֲשִׁישׁ. מִצֵּב זֶה הָעֵלָה לוֹ אֶת הַסְּעִיף וְגֵרָם לוֹ לְקָרִישׁ שֶׁל דָּם כִּי לֹא הָיָה לוֹ **שְׂבִיב** שֶׁל תְּקוּוּהָ.

הוּא הָיָה אָוִיל אֵךְ יֵשׁ שְׂרָאוֹהוּ כְּאֶלִּיל. נְחִיל שֶׁל בַּחוּרוֹת רָדַף אַחֲרָיו, קָרָאוּ לְנִגִּיף וּלְרִכִּיב שֶׁל מַחֲשָׁב עַל שְׁמוֹ, פָּסְלוּ הוּצַב בְּרִצִּיף שֶׁל הֶרְכַּבְתָּ, וְהוּא הוֹנֵצַח בְּטִיילַת אֶרְמוֹן הַנְּצִיב. אֵךְ יוֹם אֶחָד פָּגַע בּוֹ רְסִיס מִן הַצְּרִיחַ שֶׁהוֹפֵל, וְעֻיּוֹת שֶׁל כָּאֵב פִּילַחָה רְבִיעַ³⁷ מִבְּשָׂרוֹ. הוּא כָּבֵר הָיָה הִיסְטוֹרִיָּה.

שימו לב:

רְצִיף = כְּמוֹ בַּתְּחַנַּת הֶרְכַּבְתָּ
רְצִיף = שִׁישׁ בּוֹ רְצִיפוֹת, הַבָּא בְּרְצִיפוֹת, בְּזֶה אַחֵר זֶה

- קטיל

יָדִיד טוֹב שֶׁלִּי תִמִּיד מִצְבִּיעַ לְיָמִין וְרוּצָה שֶׁאֲשַׁתּוֹ תֵּלֶךְ רַק בְּשְׂבִיבִים. גַּם כִּשְׁהַפֵּךְ יָרִיב לְאֲשַׁתּוֹ הָעוֹבֶדֶת בִּירִיד, גַּם כִּשְׁטוּבִיָּה צָפִיר וִיגָאֵל רְבִיד עֲצָמָם, וְלֹא כָפִיל שֶׁלֵּהֶם, נִיסוּ לְשַׁכְנֵעוּ אַחֲרָת. גַּם תְּמוּרַת נָזִיד טַעִים, צָמִיד יָקָר, צָעִיף מַחֲמָם, יִשִּׁיבָה חִינָם לְכָל הַחַיִּים בִּיצִיעַ שֶׁל מַכְבִּי ת"א וְנָתִיב שֶׁל תְּנוּעָה מִשְׁלוֹ - לֹא מִשׁ מִדַּעַתּוֹ. יֵשׁ לוֹ שְׂאִיפוֹת מִהַנְּקִיקָה וְהַנְּטִיף³⁸ עַד לְרָקִיעַ - הוּא רוּצָה לְהִיּוֹת הַנְּצִיג שֶׁל הָעֵם, גַּם אִם בִּינְתִיִּים יִרְגִּישׁ כְּמוֹ שְׁעִיר לְעִזָּאזֶל.

שימו לב:

הַבְּחִנָּה בֵּין קָטִיל וּבֵין קָטִיל: רָאוּ בְּקוֹבֵץ הַנִּפְרָד.

³² כל הצורות שבאו בסיפור בניקוד שווא מנוקדות כך גם כשאין בסמיכות. כגון "נציב", "שביב".

³³ = חור קטן, נקב.

³⁴ = גוש של חומר מתכתי, שצורתו לרוב צרה ומוארכת.

³⁵ = צעיף

³⁶ = בהמה טהורה המוזכרת במקרא בהקשרים של הקרבת קורבנות.

³⁷ = רבע; אחד מטעמי המקרא.

³⁸ = (לרוב ברבים: נטיפים) חתיכות של בצק דליל או של ביצה שהתבשלו בנוזל רותח; עמוד אבן טבעי המתפתח בתקרות של מערות קרסטיות.

- קטול

ברחוב סומסום שבמדינת אדום³⁹ נפל לי החגור⁴⁰, וראיתי חמור השותה את מי הַיָּאֹר כבן אנוש והופך לאגוז. אחיו התאום נפל לתהום והגיע לשאול כי לא השאיר שאור מהעבות⁴¹ ומהעבוט⁴² שכרסם. לפתע שמעתי רעש. ההדום נפל, והתעוררתי בחצות⁴³ והבנתי שהכול היה רק חלום ובר-חלף⁴³.

- קטול⁴⁴

באשון⁴⁵ של ליל חודש אלול הגיע יבוא חדש מחו"ל ומשלוח יצוא. בעוז⁴⁶ רב, מבלי לבקש רשות מרעותי, החלטתי שלא לפתוח את החנות, ולהוציא קרוז שבו אכתוב כי נמאס לי מהרדיפה אחר הרכוש ושיקפוץ לי היקום.

שימו לב:

רשות = היתר

רשות = מוסד מוסך

קרוז = קול קורא, הודעה שמפרסמים בציבור.

קרוז = מכריז, אדם שתפקידו להשמיע בקול הודעה שנועדה לפרסום בציבור.

רעות = רעה, חברה

רעות = ידידות, חברות (ומכאן השם הפרטי "רעות")

חשוב לדעת:

- בשמות עצם: נציג (נצ"ג); נציב (נצ"ב).

- בפעלים: נציג (נצ"ג); נציב (נצ"ב).

³⁹ אבל בנטייה: אדומי.

⁴⁰ = מערכת החגורה, הרצועות, האשפות והאביזרים המחוברים אליהם שחייל חוגר בעת מילוי תפקידיו המבצעיים.

⁴¹ = חבל עבה.

⁴² = משכון.

⁴³ = שם הפועל של 'חלף'. (לרוב כמילה ראשונה בצירופי סמיכות) העובדה שפרק זמן מוגדר, שמועד מסוים, שעונה מסוימת וכד' חלף או יחלוף. דוגמה: עתה, לאחר חלוף חצי שנה, אנו מבקשים להגיש ערעור; הבקשה הוגשה לפני חלוף המועד הסופי.

⁴⁴ המילה ישוב אינה שייכת לכאן כי היא במשקל קטול.

⁴⁵ = חשכה. בביטויים: אשון חושך, אשון לילה.

אישון = פתח שחור עגול במרכז קשתית העין, שדרכו עובר האור לרשתית; זמן קצוב (רווח רק בצירוף אישון לילה).

⁴⁶ = עוז, עוצמה, כוח, גבורה.

עוז = גיבור, אמיץ; עז, חזק

- משקל קטלה - עה"פ גרונית, עמוד 83:

הסערה/השערה גרמה לרעה ששברה את הקערה. ולראיה – האריה הרים קול שאגה; החיות השמיעו קול זעקה, נאקה וצעקה; והעדר החל בדהרה ובשעטה. הדאגה הופיעה בעיני כול, והצעדה שהתקיימה ברחבה הופסקה מבלי כל גערה ובלי כל געיה, ואיש בירך את חברו שלא ידעו עוד דאבה.⁴⁷

שימו לב:

כאשר פה"פ גרונית, ומתלבטים בין קטלה לקטלה – מכריעים לקטלה. ולכן: הנאה. יוצאות דופן המילים האלה שהן במשקל קטלה: אילה, חטאה, חבלה, עכבה.

- משקל קטלה - עה"פ גרונית, עמוד 83:

הועדה לא אהבה את יערה. היא רק נערה וכבר הפכה לרעיה, יש לה שערה בלונדינית בתוך רעמה⁴⁸ של שיער, היא חובבת להקה בשם "נחרה", והיא עדיין לא יודעת מהי געיה. כמו כן, כל היום היא מבלה בחופי רחצה והיא בגדר שורש פורה ראש ולענה. "איפה האחזה? עושים לי פה משפט ראנה" נהמה, "ותוכיח זאת האדה שאני מקבלת מהציבור". זאת הייתה הטענה החזקה שלה אשר אותה טחנה כמו מנטרה.

שימו לב:

אהבה; נהמה; טחנה - בסיפור באים כפועל (ועל כן אמורים היו להיות מנוקדים בקמץ בפה"פ), ואולם הכוונה לשמות עצם.

רעיה; געיה - שווא נח בגרונית לפני יו"ד.

- משקל קטלה; קטלה - עמוד 83:

לאן החרב⁴⁹ התכנסו חרשה התלמידים, נכנסו לחרבה ודנו בטהרה בסגיה ובקשיה: מהו אמצעי היקרה היכול לשבור חליה כאילו היה כלי לחמה?

שימו לב:

חרבה וגם חרבה (ובריבוי: חרבות או חרבות).
חרשה וגם חרשה (ובריבוי: חרשות או חרשות)
טהרה – לצד צורה זו יש גם הצורה טהרה (ובריבוי: טהרה – טהרות; טהרה – טהרות⁵⁰).

⁴⁷ = דאבון. "דאבה" שבמספר ירמיה (לא, יא) - "ולא יוסיפו לדאבה עוד" – היא צורת מקור: להיעצב ולדאוג לפי אבן שושן ומילון הווה: רעמה. שאלתי באקדמיה וכך נענית:

"המילה רעמה באה במקרא פעם אחת בניקוד רעמה (בשווא), ולכן זה הניקוד ברוב המילונים. בעיקרון בעיצורים הגרוניים שווא נח יכול להיות מומר בחטף, ולכן גם הניקוד רעמה, על פי ההגייה המקובלת, הוא בסדר גמור. הכלל בעניין זה בא בהחלטות האקדמיה בדקדוק בפרק נטיית הפועל (3.2), אך הלכה למעשה אנו נוהגים להחיל אותו גם על שמות".

⁴⁹ המילה חרב מנוקדת כך בהחלטות האקדמיה בדקדוק. ואולם ידוע כי אם בלשון המקורות, מקרא וחז"ל, מתועדת צורה אחרת, אפשר לנקד לפי צורה זו, ואכן חרבן בקמץ קטן מובא בברכת המזון בנוסח של יהודי תימן - היא מובאת ב'רצה והחליצנו' - הקטע המיוחד לשבת בברכת המזון. (כך ענו לי מהאקדמיה לאחר שאילתא בנושא.)

⁵⁰ המסורת של ארץ ישראל - בקמץ קטן. המסורת של בבל בקיבוץ.

קטל⁵¹ - פה"פ גרונית, עמוד 60:

בכל חודש אָדָר, אצל אָיל מתעורר הַחֲשָׁד והַחֲשָׁש כי בכל אֶתֶר בארצות עֶרֶב, מגישים
עֶרֶר המכיל דברי הַבֵּאִי⁵² ולפיו צורת הַחֲטָף היא קו אָנָה, וכי הופיע חֲתָךְ⁵³ בכנף של
הַאָז הַעֲנָק⁵⁴ של עֶנֶת וקשה לו לראות באֶפֶר⁵⁵ ולכן הוא אוכל בַּחֲשָׂאִי.

שימו לב:

אָיל = כוח, און, גבורה

אָיל = כבש ממין זכר

אָיל = שם של קבוצת בעלי חיים מעלי גירה בעלי פרסות וקרניים גדולות ומסתעפות
המתחלפות מדי שנה.

לגבי הריבוי "המוזר" טְהָרָה – טְהָרוֹת – האקדמיה ענתה לי שבמסורות המנוקדות של המשנה מובאת הצורה הזאת, ועליהן נסמכה ועדת הדקדוק.

⁵¹ גם חֲבֵל באה במשקל זה (אע"פ שפה"פ אינה גרונית). לא שייכות לכאן המילים: דָּבֶשׁ, סָבֵךְ (נטייתן בדגם סגולי, כגון דְּבָשִׁי); וכן: חֲסֵל.

⁵² = הבל

⁵³ = מקום שנחתך

⁵⁴ בכל המשמעויות (גבוה מאוד; תכשיט)

⁵⁵ = מקום מרעה

שמות בדגם חלק, נתח (חריגי דגם דרך, פתח)

שמות הבאים בצירי ביחיד נפרד ובנסמך, עמוד 70:

והיה עקב שתיית הספל, אשת המפכ"ל חפץ לכלכה בסתר את הספר בעל הערך והחקר. אבל וסבל כבד ירדו אצל שבט אגל (=טיפה, רסיס של נוזל). עכשיו חלף (=במקום) העמדתם לדין, יוכלו נששת גונבי החממת להימלט עם נתח השלל ובהם לא יהיה נפל. גם גונבי הנזר ששרד מנצר שושלת מלכים ידועה, יוכלו להגיע אל המזח וליהנות מהגזל מבלי להשאיר זכר.

לכן מיד הזמינו את מצח שתבוא לעשות קצת סדר בכל העסק הזה. ואולם חמשת החוקרים אבדה דרכם, והם הגיעו בטעות לעמק. שם ראו תשע חתיכות מצמחי שחלת (=מין צמח בושם) הידוע כאסור להרחה, ואולם בעוד כל אחד העלה תמה בעצמו לפשר כניעתו זו ליצר - הריחוהו. ויהי מקץ שעה וחצי וכל אבר בגופם קיבל גוון של תכלת.

מבושה נסו לכל עבר, אך במנוסתם ראו עגל שקם מן הרבץ (=מקום מרביץ ומשכב של בע"ח) והחל לברוח מן העדר. האיש בעל האף שנראה כמו חדק הציע להופכו לאדר (=פוחלץ) או לשורפו עד אפר כדי שיכפר על החטא שחטאו ואולי יזכו להיכנס לגן עדן. חלק מהחמישה הטילו חרם על מחשבה זו בטענה שהמדובר בנטל גדול ואין להם חשק להשתתף במעשה נכל (=לשון נזילות) זה. חלק אחר טען כי הגיעו לשפל המדרגה, וככפרה המליצו להראות לחיות סבר פנים יפות ואף להאכילם בעשב.

לשמע תקע שופר, ראו עקד (=אוסף, קיבוץ) של ערב רב המתקרב לעברם בנושאו אסל (=מוט לנשיאת דליים) ועקל (=סל לסחיטת זיתים) בעודו צופה בשקיקה ב"סיוט ברחוב אלם". שמחו הם כי סוף סוף מישהו יהיה להם לעזר ואולי אף יאכילם אשל או חלב ואף ירפאם מהחבל (=כאב) שממנו הם סובלים, ולכן מיד סידרו את החשב והחפץ אשר בבגדיהם. ואולם תקוותיהם נתבדו כאשר הלך (=עובר אורח) עקר (=נכרי, גוי. וגם: צאצא) ערך בגופם חפץ (=חיפוש, ביקוש, חקירה ודרישה) משפיל. אז הבינו שנתכפר עוונם, וכאות מן השמים החל לרדת נטף (=טיפה, רסיס נוזלים).

למדו לשונכם:

חשב = אחד מבגדי הכהן הגדול; אזור, קשר; חגורה צבעונית התלויה בכתף ומקיפה באלכסון את חלקו העליון של הגוף – כסימן היכר לחבר בתזמורת צבאית או לסמל תורן ביחידות מסוימות.

שימו לב:

ערב = במובן של שתי וערב, ערב רב.

ערב = הזמן הסמוך לשקיעת החמה.

חבל = כאב.

חבל = חוט; איזור, חלקת אדמה; חלק; חבר, קבוצה, סיעה.

חצי – בנסמך או בנפרד. חצי – רק בנפרד (גזרת ל"י).

אפשר גם וגם:

הפך/הפך; נבל/נבל; ישע/ישע; נדר/נדר; נצח/נצח; סמל/סמל; שכל/שכל

סימן לזכור מתי דגם דרך ופתח ומתי דגם חלק, נתח:

נטייתם של שמות מדגם חלק, נתח - בדרך כלל בחיריק, כגון: ספרי, זכרו, מצחנו, שבטיהם וכו'. כאשר פה"פ גרונית הנטייה היא בסגול. דוג': אצלי, חלקנו, עגליכם, עדרם וכו'; להוציא את חקר, חשק, עמק, עשב, עסק הנוטים בחיריק. דוג': חקרי, חשקם, עמקי הגליל, עשבי מרפא, עסקיהם.